

BÁTONYI PÁL

A Wattay család Dunakeszit birtokló tagjai

4. rész Felsővattai Wattay Borbála és Farkas

Felsővattai Wattay István halála (1723) után lánya, Borbála valamint fia, Farkas örökölte az 1701-ben kötött szerződés alapján a család birtokainak felét. Wattay István felesége, Géczy Anna hamarosan férjhez ment Roth Ádámmal, aki ezután kezelte a családi birtokokat.

Grassalkovich I. Antal megpróbálta megszerezni a Pest városa körüli birtokokat, így Dunakeszit is. Először királyi vizsgálat ürügyén, majd a gyámapa Roth Ádám segítségével akarta terveit végrehajtani.

A felnövő gyerekek közül Borbála a gyámapa első házasságából származó fia (Roth Tamás) felesége lett, a házasságból egy lány (Johanna, széki gróf Teleki Józsefné) ismert. Farkas Máriássy Klárát vette el, a házasságból egy fiú (Sándor) és egy lány (Zsuzsanna, Kubinyi Gáspárné) születése ismert. Borbála és Farkas szerződést kötött, hogy Farkas Pilinyben marad, míg Borbála Szirákra települ le.

1731-ben a Habsburg-ügynök Grassalkovich és a mostohaapa között egyezség létesült a Pest környéki birtokok cseréjéről. 1747-ben Grassalkovich megvette Farkastól a család többi tagjának mellőzésével Dunakeszi negyedét, és kitiltotta a faluból a Wattayakat.

A jelentősen megnőtt létszámú örökösök érdekeinek képviselőjére megalakult a Familia Wattayanae közbirtokos társaság, melynek első igazgatója (Director) III. Pál lett. Amíg gróf Grassalkovich I. Antal élt, nem mertek vele szemben pert indítani, mert ő minden eszközt igénybe vehetett céljai elérése érdekében.

1748-ban Farkas hosszabb betegeskedés után elhunyt. A pilinyi kúriát Farkas lánya, Zsuzsanna révén a Kubinyiak örökölték meg. Roth Tamás pedig mindig kereste Grassalkovich kegyeit. Borbála asszony volt az, aki a sziráki kastély felépítését elsősorban intézte, és vagyonából fizette. A kastély a korábbi várkastély helyén 1748-ban készült el barokk stílusban. A kastély egy fő épületből és két mellékszárnyból áll, dísztermét Ovidius „Átváltozások” című mitológiai költeményéből ábrázolt freskók díszítik. A kastély a Mol tulajdonaként, majd jelenleg egy amerikai olajmilliárdos család tulajdonában szállodaként üzemel. Borbála támogatta III. Pál harcát az evangélikus egyház jogaiért, majd a család birtokainak visszaszerzéséért is.

A sziráki kastély napjainkban

A kastélyon lévő Wattay és Róth címer

Mária Terézia királynő halála után végre Borbála asszony megkezdhette 1782-ben a sziráki evangélikus templom felépítését is, melyet lánya, Johanna fejeztetett be 1788-ban.

A templom Teleki, Okolicsányi és Wattay címere

Pesten 1686 után a Habsburg uralkodók intézkedéseire német, római katolikus lakosság települhetett be, és az ortodox rác lakosság maradhatott a városban. Pesten ezért csak kevés katolikus labanc érzelmű magyar lakhatott 1780-ig, Mária Terézia királynő haláláig. 1782. augusztus 3-án, Pesten kelt szerződés szerint Landmüntzer Máté, Agata, Katalin, Róza és Teréz egy német nyelvű okmányban 11600 rajnai forintért eladták pesti Szervita téri sarokházukat „Vatay Borbálának”. A vételárat október 26-án kifizették, ezzel ez a ház lett Pest első protestáns tulajdonosú épülete.

Az egykori Teleki-palota a budapesti Szervita téren

A Wattay család nemesi levelében 1580-ban így fogalmaztak: „Elrendeljük, hogy... a jövőben, mindig és mindörökké, ugyanezen címer oltalma alatt... jogokat, előjogokat, szabadságokat és mentességeket... ők és mindkét nemből való utódaik és leszármazottaik”. Mindezek ellenére 1783. május 12-én, Pesten gróf széki Teleki József oklevelében tudatta, hogy Pest város magistratusa „özvegy Királyfalvi Roth Tamásné Felsővatai Vatay Borbála” asszonynak, a pesti házánál való „kortsomárlást” oly okon akarta megtiltani, hogy „asszonyember Burgerré nem lehet, Burgeri jus nélkül pedig kortsomát a város privilegiális jussa ellen, amint a magistratus praetendálja, senkinek tartani nem lehet.” Borbála, a

Wattay Borbála halotti zászlaja

házat átadta vőjének, Teleki Józsefnek. Ezzel megkezdődött Pest lassú visszamagyarosodása.

1784-ben készült el a család sírboltja is Szirákon, melyben Roth Tamás és felesége, Wattay Borbála után lányuk, Johanna és a benősült, majd leszármazott Telekiek közül többek között Teleki József (1790-1855) a Magyar Tudományos Akadémia első elnöke és féltestvére Teleki László (1811-1861) politikus, író is ott nyugszik. A család általa építtetett kriptája sírkövén áll: „Itt nyugszik, még felkel Vatay Borbára, Az élet Urának serkentő szavára. A' kit kegyes jámbor 's tsendes természete, A' jót mérni tudó jókkal betsültete. Jó magyar Asszony vólt, s más néptől nem Költön tzifra vétket, ős, jó erköltsinkért.”

Wattay Borbála haláláról kiadvány is megjelent, melyet Rát Mátyás (1749-1810) írt *Egy Istent-félő [...] anyának s nagy-anyának, [...] Vatai Borbála özvegy Királyfalvi Róth Tamásné asszonynak, Életébenn, halálábann és hólta utánn való vígasztalásai; [...]* címmel Győrben, 1785-ben, „Róth Johanna [gróf Teleki Józsefné], Streibig József Könyv-nyomtató” által. Temetésére halotti zászló is készült, mely jelenleg a Magyar Nemzeti Múzeumban található.

Borbála lánya, Teleki Józsefné Roth Johanna

Johanna (1741-1813) folytatta anyja munkáját, többek között legfőbb építtetője volt a pesti Deák téri evangélikus templomnak, 7000 diák külföldi egyetemi tanulmányait támogatta, a pomázi kastély építésének adósságait is kifizette, így ő és örökösei, a Telekiek lettek a kastély további tulajdonosai.